

MUZIEK

is

de

TAAAL

van

het

HART

Dit boekje kwam tot stand naar aanleiding van het 40-jarig jubileum van Annie Jansen als koordirigente, dat gevierd werd op 5 juni 2016.

De opgenomen muziekfragmenten mogen vrijelijk worden gebruikt. Voor meer informatie wordt u verwezen naar de website www.centrumvoorkoorzang.org of naar het mailadres: jansenjmh@gmail.com

Inhoud

Voorwoord	Ed Smeets.....	2
Interview	Roderick van Attekum.....	4
<i>Muziek</i>	<i>Goedemorgen dag</i>	
Zanger	Wat bezielt de zanger?.....	9
	Passie of Passief.....	11
	Golden Oldies.....	12
	80+. Nou en	14
<i>Muziek</i>	<i>Vocalise 1</i>	
Dirigent	Wat bezielt de dirigent?.....	17
	Muziek is gekristalliseerde emotie.....	19
	De ideale dirigent?.....	21
<i>Muziek</i>	<i>Onze Vader</i>	
Interpretatie	Tussen bidden en zingen.....	25
	Natuurlijk zingen.....	28
Beschouwingen	Wat is er mis met de volkszang?.....	31
	We blijven zingen wat ons inspireert.....	33
	Muziek is de taal van het hart.....	37
	Broonprocessie: religie of folklore.....	40
<i>Muziek</i>	<i>Jabasong</i>	
Methode	Juffrouw Do in Notenland.....	45
	Horen, Zien en Zingen.....	46
	Koorscholing voor Gevorderden.....	47
<i>Muziek</i>	<i>Vocalise 2 Koorscholing voor gevorderden</i>	
Boeken	Leven en werk van Hugo Distler.....	48
	De invloed van het Humanisme	48
Epiloog	Het imago van de koorwereld.....	49

Voorwoord

'Een noot staat nooit stil, hij wil altijd ergens naar toe.'

Toen ik nog seminarist was, vroeg een vriend of het niks voor mij was om mee te komen zingen in een kamerkoor. Het zou gaan om een groep van enthousiaste musici onder leiding van ene Annie Jansen. Onder het motto 'kijken kan geen kwaad' ging ik mee en ontmoette daar Annie: een vriendelijk mens, de gemoedelijkheid zelve, gezellig voor, tijdens en na de repetitie, maar bovenal ambitieus in wat ze wilde. Niet in de zin van 'kijk mij eens' – zeker niet, wie haar kent, kent ook haar grote bescheidenheid – maar wel ambitieus en consciëntieus als het ging om de muziek. Alles wat het koor deed moest en zou ten gunste staan van de tekstexpressie. Muziek wil nou eenmaal een tekst tot het volle leven wekken. Zuiverheid en koorklank zijn van eminent belang, maar minstens evenzeer ook een juiste frasering en articulatie van de tekst. De natuurlijke wijze van zeggen moest en zou altijd doorklinken in de manier waarop het koor het uitvoerde. Dat was Annie. Voor mij ging daarmee een hele muzikale wereld open. En daar ben ik haar zeer dankbaar voor.

Dat *was* Annie, dat *is* Annie. Toen ik benoemd werd in Noord-Limburg na mijn wijding was het zingen in het koor van Annie helaas voor mij gedaan. Maar niet veel later zouden via de St. Gregoriusvereniging in Roermond onze wegen elkaar weer kruisen. En ook daar toonde en toont ze zich de muziek toegewijd. *Daar*, dat wil zeggen tijdens de vergaderingen, maar ook in alles wat de Gregoriusvereniging probeert te doen. Ze is graag van de partij als ze ergens met mensen muzikaal aan de slag mag, of het nou grote koren zijn, dirigenten van allerlei slag, ervaren zangers of mensen die hun eerste muzikale stapjes zetten. Ze zijn allemaal welkom bij Annie! 'Horen, zien en zingen!' is niet alleen de titel van haar methode om mensen vertrouwd te maken met het notenbeeld en hoe dat moet klinken, het zou ook over Annie zelf kunnen gaan.

Met haar goede muzikale adviezen stuurt ze de Gregoriusvereniging net als de muziek en de vele koren en gezelschappen waar ze actief is naar het volle leven. Ze waakt over kwaliteit, niet met harde hand of strenge blik, maar wel vriendelijk uitnodigend en daarom uitdagend.

Bij menige presentatie van studiemappen of tijdens workshops kwam ze aan het woord, al was het maar omdat ze geciteerd werd. 'Een noot staat nooit stil, maar wil altijd ergens naar toe' is maar één voorbeeld. Als je dat eenmaal tussen de oren hebt zitten, zal het je niet gauw gebeuren dat de muziek ergens tot stilstand komt.

Ik schrijf dit voorwoord terwijl ik nog niet weet wat er verder in dit boekje komt te staan, maar ik ben er zeker van dat er de nodige citaten van Annie zelf in staan die je al zingende iedere keer weer te binnen schieten en die dan onmiddellijk leven brengen in de muziek.

De St. Gregoriusvereniging in het Bisdom Roermond vindt het een eer om bij gelegenheid van Annie's 40-jarig jubileum als dirigent een kleine blijk van waardering te kunnen uitdrukken door u dit boekje aan te reiken. Hoe kunnen we beter proficiat en dankjewel zeggen dan door Annie zelf aan het woord te laten. Het zal de muziek goed doen! En als er mooie muziek gemaakt wordt danken we daarmee de goede God die het ons geschonken heeft, terwijl we tegelijk elkaar met onze zang een mooie dienst bewijzen.

Drs. Ed Smeets, pastoor

Vicaris voor liturgie en kerkmuziek Bisdom Roermond

Voorzitter van de St. Gregoriusvereniging in het Bisdom Roermond

Interview

Muziek moet je voelen!

Bent U juffrouw Do?'

Zo vroeg eens een vader van een van haar leerlingen. Al veertig jaar lang weet Annie Jansen haar twee professies, leerkracht en musicus, goed te combineren. Muziek moet voelbaar zijn, de fantasie prikkelen, bij jong en oud. Iets dat met haar kindercreatie van juffrouw Do goed gelukt is. Een artikel over de jubilerende musicus en haar missie om de koormuziek meer kwaliteit te geven.

Annie Jansen (*1950 te Beesel) groeide op in een muzikaal en kerkelijk gezin. Haar vader was koster, organist en dirigent van de dorpskerk in Beesel. Enkele broers en haar zus zongen in het Gemengd Koor. Als jongste van het gezin moest Annie lang wachten, voordat ze met 16 jaar oud mocht meezingen. Het zou er echter niet meer van komen, want na de middelbare school ging Annie intern bij de Kweekschool in Echt.

Daar viel al snel op hoe goed Annie piano kon spelen. 'Ik ben een autodidact en had thuis op de piano al veel geoefend'. Op de Kweekschool klonk daarom de vraag: 'Waarom ga je niet naar het Conservatorium?' Dat deed ze inderdaad, na de vijfjarige onderwijzersopleiding afgerond te hebben. Annie verhuisde naar Maastricht en ging aan het Conservatorium schoolmuziek studeren. 'Ik zag dit vak als een mooie specialisatie na mijn Kweekschool!'

Maar spoedig raakte Annie in de ban van een ander vak: 'Een van de vakken bij schoolmuziek was koordirectie. Ik was niet meer weg te slepen. Het was een lang gekoesterde droom: ik als (orkest)dirigent. 'Maar dat zal toch niet lukken', dacht ik toen.' Toch durfde Annie haar droom te volgen en stapte ze over naar de hoofdvakken piano en koordirectie.

In 1977 haalde Annie het praktijkdiploma en twee jaar later haar einddiploma Koordirectie, beide “cum laude”.

Tijdens de overstap van koormuziek naar koordirectie werd Annie Jansen dirigent van het kerkkoor in Swalmen. Vijf jaar lang wist Annie daar het geleerde van het Conservatorium meteen in de praktijk te brengen. In de tussentijd werd Annie koorzanger bij *Camera Musica Mosana* o.l.v. Jean Wolfs. Een periode waarin ze veel geleerd heeft over de interpretatie van de Renaissancemuziek.

Het ander koor dat Annie zeer dierbaar was en waarvan ze zelf de naam verzong, was *Studium Chorale*. Een koor van studenten van het Conservatorium o.l.v. dirigent Erik Hermans. ‘We waren toen gelijken onder elkaar en studeerden samen op de muziek. Soms hadden we eindeloze discussies. We hebben veel aan elkaar te danken. Dit koor is mijn échte opleiding tot musicus geweest. Met dit koor heb ik zelfs een gedeelte van mijn examen mogen doen.’

Na haar afstuderen bleef Annie Jansen verbonden aan het Conservatorium. Niet langer meer als student, maar nu als docent. ‘Mijn leraar Jos Besselink wilde graag een tweede docent naast hem voor koordirectie.’ Dit werd Annie’s eerste job.

Tijdens de 75e verjaardag van Vic Nees en Jean Lambrechts in 2011

Ondertussen werd ze ook docent koorscholing op de Muziekschool *Kumulus*, waar ze o.a. een eigen kinderkoor onder zich had. 28 jaar lang bleef Annie als docent koordirectie werkzaam aan het Conservatorium. Daarna was zij daar tot 2011 docent piano en muziektheorie.

Werkzaam als docent met volwassen zangers ontwikkelde Annie Jansen de methode 'Horen-zien-zingen'. Een lesmethode waarin muziektheorie en zang uitvoerig aan bod komen. 'Met deze methode probeer ik gevoel voor de muziek te kweken. Men mag ervaren dat muziek de taal van het hart is.' Annie's lesmethode viel in de smaak en werd al spoedig gebruikt bij de lessen koorscholing aan de muziekschool en in de voorbereidende klas theorie aan het Conservatorium.

Later vertaalde Annie dit volwassenenproject naar kinderniveau. Al spelenderwijs ontwikkelde Annie als docent koorscholing bij jongenskoor *De Meerssener Nachtegalen* de kindermethode 'Juffrouw Do in Notenland'. 'Ik wilde de theorie minder saai maken voor de kinderen. Ik probeerde de muziek daarom te visualiseren en de fantasie van de kinderen te prikkelen. Muziek moet je voelen. Ik gaf de koorjongens de opdracht om de notenwereld eens te tekenen. Kinderen maakten toen de mooiste tekeningen.' Tekeningen en ervaringen die allemaal verwerkt zijn in haar kindermethode.

Tot op de dag van vandaag doceert Annie graag. Het is voor haar een soort missie om iets te betekenen voor de koorwereld. 'Ik wil graag de kwaliteit verbeteren.' Het door haar in januari 2011 opgerichte *Centrum voor Koorzang* is daarop gefocust. Met symposia en projectkoren investeert Annie concreet in de zangkwaliteit van de zanger. 'Door mijn hulp kunnen de zangers op een hoger niveau zingen. Ik leer de mensen opnieuw de muziek te interpreteren. De muzikale expressie zit achter de noten. Ze moeten de muziek ervaren.' Met deze instelling dirigeert Annie al 15 jaar het kerkkoor in Mheer. Bovendien vindt Annie het heerlijk om wekelijks bij haar thuis in de woonkamer met haar kamerkoor bezig te zijn. Met veel voldoening gaat ze met deze enthousiaste zangers aan de slag. 'Ik blijf zo lang schaven aan de zangers, totdat ik de uitvoering te horen krijg, die ik in mijn hoofd heb.'

Het dirigeren van koren, een muziek doe-middag organiseren voor kinderen, het coachen van volwassen zangers: het geeft Annie zelf ook veel energie. 'In de muziek kan ik mijn emoties kwijt. Het geeft mij kracht en inspiratie om verder te gaan. Tijdens de langdurige ziekte van vorig jaar deed het geven van repetities mij erg goed. Muziek heeft bij mij een helende werking.'

Al veertig jaar mag Annie Jansen als docent en dirigent de kracht van muziek ervaren, bij haar leerlingen en bij haar zelf. Muziek bindt Annie aan vele mensen, en vele mensen aan Annie. Wij feliciteren Annie met haar jubileum en hopen dat zij nog vele jonge en oudere zangers 'voelbaar' laat genieten van muziek.

Roderick van Attekum

oud-leerling van Annie bij De Meerssener Nachtegalen

Goedemorgen dag

Tekst: Mine Stemkens

Muziek: Annie Jansen

mf Goe-de-mor - gen dag, voor-dat ik in't le - ven
mf Goe-de-mor - gen dag,

stap met al zijn moe-ten, wil ik je e - ven be-groe-ten.
voor-dat ik in't le-ven stap met al zijn moe-ten, wil ik je e - ven be-

1. Goe-de-mor-gen Van-a-vond leg je je weer te rus-te
2. *p* Van-a-vond leg je je weer te rus-te
f groe - ten. groe-ten. *f* Van-a-vond leg je je weer te rus-te

en zeg ik dag, *mf* dag, *p* wel-te - rus - ten.
en zeg ik dag, dag, *pp* wel-te - rus - ten.

Wat BEZIELT de ZANGER?

Is het geloof? Is het gewoonte? Is het plichtgevoel?

Zelf ben ik nog uit een generatie, die de zondagsplicht kende. Zelfs het Lof op zondagmiddag was een vanzelfsprekendheid, ook al was je 's morgens reeds naar de Mis geweest. Toen na het Vaticaans Concilie deze heilige plicht op losse schroeven kwam te staan, betekende het niet automatisch dat je niet meer iedere week naar de kerk ging. Er was nog zo iets als een stemmetje in je hoofd dat met ieder klokgebeier een beroep deed op je geweten. En wat moest je anders op zondagmorgen doen?! Voor velen werd het heilig moeten derhalve een gewoonte.

Jaren later ben ik dirigent geworden van een kerkkoor in het Zuiden van Limburg. Als professioneel musicus vind ik het vanzelfsprekend dat de zanger die lid is van een (kerk-)koor, zoveel mogelijk op de repetitie aanwezig is. Zeker bij een kerkkoor is de muziek, die onder handen wordt genomen, bedoeld om tijdens de Mis te worden uitgevoerd. In mijn geval wordt alleen tijdens bijzondere gelegenheden een meerstemmige Mis gezongen. Maar men wordt geacht om iedere zaterdagavond of zondagmorgen aanwezig te zijn om minstens eenstemmige liederen te zingen. Hier blijkt al snel wie de harde kern van het koor vormt. Dit zijn de zangers die ik bij de titel van dit artikel bedoel. Wat bezielt deze mensen, en met hen de talrijke zangers uit al die kerkkoren die ieder weekend acte de présence geven? Wat het antwoord ook moge zijn: zij verdienen veel respect! Zeker als in sommige gevallen meer mensen op het oksaal staan dan dat er gelovigen in de kerkbanken zitten.

Nee, het is niet alleen gewoonte. Dat hou je niet jarenlang belangeloos vol. Wie bij ons tijdens de Broonk de Sacramentsprocessie meemaakt, waarbij het hele dorp betrokken is, al is het maar om letterlijk de schouders te zetten onder een heiligenbeeld tijdens de processie, die tot in de puntjes georganiseerd is door de jonkheid, waarbij bij het laatste massaal gezongen "Tantum ergo" in een overvolle kerk het kippenvel op mijn arm staat, weet dat er meer aan de hand is.

Dit geldt zeker voor een minder belangrijke gelegenheid, waarin de kerk inderdaad nauwelijks gevuld is. De concentratie waarmee men toch de Mis muzikaal opluistert, doet toch vermoeden, dat het wel degelijk "Pro Deo" is. Eén van de meest ontroerende momenten is dan ook, als met Kerstmis na de Nachtmis, als de feestelijke Mis tot een goed einde is gebracht, op het oksaal een spontane receptie ontstaat, waarbij alle koorzangers elkaar een welgemeend Zalig Kerstmis wensen. Pas geleden zag ik vanuit mijn positie vóór het koor een ansichtkaart rondgaan waarbij iedereen een krabbel zette voor een zieke medezanger. Ik ook. We misten bijna de inzet van de Kyrie...

Zangers zijn een hechte familie. Men ziet elkaar immers één à twee keer per week, wellicht vaker dan de eigen bloedverwanten. Dat schept ongetwijfeld een band. Men zou kunnen zeggen dat dat voor elke vereniging geldt, maar dan moet men zich realiseren wat deze mensen samen doen: ZINGEN!

Bij tal van korenavondon pleeg ik te zeggen: *muziek is de taal van het hart*. Van Kerstmis tot begrafenis, van kermis tot huwelijk, van Vormsel tot Eerste Communie. Saamhorigheid is een voorwaarde om tot een goed klinkend resultaat te komen. En een goed klinkend resultaat geeft door die samenzang veel meer bevrediging dan wanneer men thuis in de badkamer luidkeels een deuntje van de radio meebrult.

Is het geloof? Is het gewoonte? Is het plichtgevoel?

Wat de zanger ook bezielt om iedere week de dienst op te luisteren, wees ervan bewust dat zijn of haar bijdrage voor de overige kerkgangers van onschatbare waarde is!

Christus zou zeggen: "blijf dit doen tot mijn gedachtenis".....

April 2007

PASSIE OF PASSIEF?

Als jurylid moet je je bezighouden met zaken als: zuiverheid; articulatie; klankkleur; balans. Allemaal meetbare zaken. Gewapend met een stemvork kun je de vinger op de zere plek leggen: halve toon gezakt? Niet zo best hè?

Maar wat me veel meer zorgen baart, is dat iedereen zo serieus staat te kijken. Het plezier van het zingen is vaak ver te zoeken. Zelfs bij een lofzang blijven de blikken angstvallig op het papier gericht. Als de noten maar goed zijn.

Gelukkig zijn er ook koren, waarbij de dirigent vol overgave zijn kudde probeert mee te trekken. Zelfs als er in het vuur van de strijd wel eens een nootje gemist wordt, of het koor (bijna) uit de bocht vliegt, dan zal het publiek toch worden meegesleept door het enthousiasme waarmee het koor zich voor het voetlicht werpt.

Als u moet kiezen tussen situatie A (krampachtig, serieus) en situatie B (flair, passie) dan lijkt me de uitslag wel duidelijk.

En men moet zich niet verschuilen achter een oneigenlijk excuus: we zijn maar amateurs. Want ook op professioneel vlak komt deze situatie net zo goed voor. Er zijn koren met goed geschoolde zangers, uitstekend van klankkleur en balans. En toch ontbreekt het belangrijkste: passie. Eindconclusie: mooi, maar het doet me niets!

De wereld achter de noten, daar gaat het om. En het is de dirigent die het inzicht moet hebben en de vakkundigheid om het eruit te halen. Anders verliezen de koren zich in goed bedoelde "notenvreterij". Vergelijk het met een acteur die braaf zijn tekst opzegt en zich niet verdiept in de voordracht. Menige Nederlandse soapserie laat zien hoe het niet moet. Want passie komt van binnenuit. Bezieling. Je hebt het of je hebt het niet.

***GRIJZE HAREN HEBBEN IS NIET ERG, MAAR ZINGEN ALS EEN GRIJZE MUIS!
HET BEGIN VAN HET EINDE.***

“GOLDEN OLDIES”..... NIET ALLEEN OP TV

Inmiddels is het al weer een tijdje geleden dat de tv aandacht schonk aan een project, dat naar Amerikaans voorbeeld tot doel had om senioren muziek te laten zingen van een genre, dat eigenlijk ver af stond van hun natuurlijke interesse.

Voor wie het niet gezien heeft (of willen zien...) even een korte impressie. De tv-ploeg bezocht enkele bejaardenhuizen om zangers te ronselen. Terwijl de senioren eerst nog braaf in hun bejaardenkoor “In ‘t groene dal, in ‘t stille dal” zongen, werden er enkelen meegelokt om met een speciaal project mee te doen, waarin heuse “rock- and- roll” gezongen moest worden (of “krijzen”!). Zo verging het ook enkele mannen die kort daarvoor nog heel verdienstelijk meerstemmige Russisch-orthodoxe muziek stonden te zingen.

De “worst” die werd voorgehouden was een optreden in Circustheater Carré, dat inmiddels heeft plaatsgevonden begin april. Ondertussen bezochten ze onder andere een oorverdovend rockconcert, waar ze helemaal uit hun dak gingen. Geweldig vonden ze het.

Gelukkig werd in het programma ook aandacht geschonken aan de persoonlijke achtergrond van enkele hoogbejaarde zangers, zodat het kijkerspubliek niet alleen gefocust werd op de muzikale “kwaliteit” van “we-will-we-will-rock you” en dergelijke. Wat vooral boven kwam drijven, was de energie die al deze mensen, die in bejaardenoorden langzaam bezig waren in te slapen, van dit hele avontuur kregen. Het opzweepende karakter van deze muziek gaf hun allen een “boost” waar ze hopelijk nog jaren op kunnen teren. En dat gun ik ze. Ik hoop alleen dat de kijkers er ook zo over denken...

Maar alle gekheid op een stokje, wij “grijze” kerkkoorzangers, die iedere week repeteren en in het weekend op het oksaal ons beste beentje voorzetten, wij wisten dat toch allang! Zingen is een natuurlijk geneesmiddel tegen ouderdom. Zingen doet je zorgen vergeten, of verwerken.

Samen zingen betekent ook saamhorigheid en steun. Iedereen die eenzaam is, moet "op koor"... En dat het energie geeft, blijkt uit de vasthoudendheid en trouw die de kerkzanger kenmerkt. Al zou er niemand meer naar de kerk gaan, het koor zal als laatste het licht uitdoen.

Daarom is het zo jammer, dat de tv-kijkers dit niet zien en, erger nog, dit niet waarderen. Ik hoop dat de "Golden Oldies" hun ogen hebben geopend. Dan is deze missie geslaagd.

Als koordirigent heb ik verschillende soorten koren onder mijn hoede en dus vier avonden in de week bezet. Ik werk met alle koren met heel veel voldoening, maar de maandagavond, als mijn "oudjes" bij mij thuis komen repeteren, is de meest ontspannen en plezierigste avond van de week. Enkelen van hen zijn de 80 gepasseerd, maar wat een energie en spitsvondige humor! Dit bleek bijvoorbeeld toen ik ze tijdens een studiedag aan de andere deelnemende koren voorstelde als mijn eigen "Golden Oldies". Protest! Wat "Oldies"?! Oké, we hebben er maar "Golden Girls" van gemaakt...

Juli 2013

HET KLINKT ZOALS JE KIJKT ...

80-plus. Nou en.....?

Vol trots keek ze me aan, nadat ik zojuist een voordracht had gehouden over de muzikale ontwikkelingen in de Renaissance, voorwaar geen gemakkelijk onderwerp. Toen ze na afloop naar me toe kwam, verwachtte ik enig commentaar op mijn betoog, maar ze zei alleen: "Ik ben al 87 en ik zing nog steeds!" En weg was ze, met een blik van "doe me dat maar eens na".

Deze ene zin houdt veel meer in dan de exacte feiten: "87" en "zing". Vooral die trotse blik in haar ogen maakte op me veel indruk. Ik moest dan ook meteen aan al die kerkzangers denken, waarvan misschien wel 80% inmiddels grijze haren hebben, en die het toch maar opbrengen om iedere week naar de repetitie en de kerkdiensten te gaan.

Zou het dan toch waar zijn, dat zingen jong houdt? Misschien niet van lijf en leden, maar wel zeker in mentale zin. Is het niet verwonderlijk dat iemand, die lijdt aan afasie wel uit zijn woorden komt als hij zingt?

Of dat dementerenden echt zichtbaar opbloeien als er gezongen wordt?
Dan geldt dat toch ook voor niet-zieken of voor mensen die alleen maar een dagje ouder worden!

Het is niet alleen het prikkelen van bepaalde hersengebieden. Het is de emotie die dit proces in gang zet. Prikkelen van de hersenen kun je ook met het oplossen van een scrabble, patience of andere puzzel, maar bij het zingen spelen andere processen een grote rol. En zeker bij het samen zingen: het geheel is meer dan de som der delen!

Gisteravond kwam één van mijn eigen 80-plussers binnen op de repetitie van mijn dameskoortje, dat ik in een eerder artikel mijn "Golden Oldies" gedoopt had, en zei heel eerlijk dat ze zich echt "bij elkaar had moeten rapen" om te komen. Maar na afloop was ze natuurlijk heel blij dat ze het toch gedaan had en stapte fris en monter op de fiets om door de stad naar huis te fietsen, vol bewondering gadegeslagen door een 80-minner die haar dat niet na zou doen.

Mijn andere 80-plusser, die sinds enkele jaren een kunstheup heeft en haar auto (ze rijdt nog gewoon zelf) een eind verderop heeft staan, werd door twee 80-minners onder de arm genomen, en vrolijk kwekkend verdwenen ze in de donkere avond. Ik sloeg het tafereel geamuseerd gade en kon concluderen dat de zangers een fijne avond hadden gehad, waarbij de muziek die vol vuur en concentratie gezongen werd, centraal stond. En dan hoeft het niet voor een podium of de kerk. Gewoon voor jezelf.

En daar doe je het toch voor.....

November 2015

Vocalise

A. Jansen

First system of musical notation (measures 1-4). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The music is written for a vocal line and a piano accompaniment. The piano part starts with a dynamic marking of *p* (piano) and ends with *mf* (mezzo-forte). The vocal line begins with a repeat sign and a fermata over the final note.

Second system of musical notation (measures 5-8). The piano part ends with a dynamic marking of *p* (piano) and a *Fine* marking. The vocal line also concludes with a *Fine* marking and a fermata over the final note.

Third system of musical notation (measures 9-12). The piano part begins with a dynamic marking of *mp* (mezzo-piano). The system concludes with a *Fine* marking.

Fourth system of musical notation (measures 13-16). The piano part begins with a dynamic marking of *p* (piano). The system concludes with a *Fine* marking.

Te zingen op vocalen en/of neuviën

Kerkkoor St. Gregorius Mheer

Wat BEZIELT de DIRIGENT?

Is het geloof? Is het geld? Is het muziek?

Laten we er maar niet omheen draaien: voor het geld hoef je het niet te doen. Ook hier is het gezegde “Pro Deo” veelvuldig van toepassing. Zeker bij de kerkkoren gelden andere normen dan in bijvoorbeeld de harmoniewereld, waar de zogenaamde “brooddirigenten” te vinden zijn.

Toen ik een kennismakingsgesprek had met het kerkkoor waar ik graag mee aan de slag wilde gaan, vroeg één van de bestuursleden waarom ik, als professioneel musicus en docent aan het conservatorium, met “gewone amateurs” wilde werken. Gek genoeg had ik daar niet eens bewust over nagedacht.

Het antwoord ligt m.i. al besloten in het woord “amateur”: liefhebber. Wie de begeestering meemaakt die vaak tijdens en na de repetitie ontstaat, die bij de zangers vaak nog dagen nawerkt, hoeft zichzelf als dirigent nauwelijks te motiveren. Wel is het uiteraard vanzelfsprekend dat de dirigent, als motor en katalysator, hierin voorop gaat.

Dirigeren is een wisselwerking, een interactie. Als de dirigent het, om wat voor reden dan ook, niet zit zitten (geld, onkunde, muziekkruis), zal er van enige geestdrift niet al te veel terechtkomen. In zo'n geval kan hij echt beter zijn brieven pakken. Enthousiasme echter werkt aanstekelijk. Zelfs al is de verplichting om iedere week en ieder weekend present te zijn wel eens een last voor alle partijen. Men kan zich echter bedenken dat een saaie kantoorbaan met een dagelijkse sleur toch echt geen begerenswaardig alternatief is.

Daarbij is het uiteraard van evident belang dat iedereen ervan doordrongen moet zijn waar men mee bezig is: *musiceren!* En mocht men in de jarenlang opgebouwde routine wel eens denken: alweer die Mis of die liedjes, dan kan het vorige artikel (wat BEZIELT de ZANGER?) ook hierin een ander licht laten schijnen.

Als musicus en dirigent wil ik echter nog iets aan mijn collega-dirigenten toevoegen. Echt muziek maken begint pas, als de noten gekend zijn. Het instuderen van een nieuw werk beschouw ik als een "nood(t)zakelijk kwaad". Het spanningsveld, de expressie, de emotie, ligt achter het notenbeeld verborgen. Het is de taak van de dirigent om die wereld achter de noten bij de zanger te brengen: in woord en gebaar. En dat is een wereld waar juist een "amateurzanger" op zijn best is, daar hij graag op zijn *gevoel* wordt aangesproken, niet op zijn onkunde (dit in tegenstelling tot zogenaamde "semiprofessionals", die de muziek kapot redeneren).

En daarmee is de vraag betreffende mijn motivatie om met amateurzangers te werken van mijn bestuurslid, - die onlangs na de laatste uitvoering naar mij toekwam om een enthousiaste "high five" te geven (van zijn kleinkinderen geleerd) -, beantwoord.

Zelf zeg ik geregeld tegen mijn zangers: "betaal me maar "in natura":

Zing gewoon goed!

April 2007

Muziek is gekristalliseerde emotie

Om met elkaar te communiceren praten we met elkaar. We wisselen gegevens en ervaringen uit, of als we iets niet snappen wordt het uitgelegd. Als dirigent ben je zodoende tijdens de repetitie steeds aan het woord. Meestal zijn het aanwijzingen als: "fout"; "te hoog"; of (meestal) "te laag". Ook kreten als: "niet kletsen"; "let op"; "harder"; "zachter". Hopelijk kunt u ook af en toe zeggen: "prima"; of, bij mij in Maastricht: "sjoen hè"!

Maar wat doet u *tijdens* het musiceren? Slagtechnisch valt er heel wat aan te geven: inzetten; maat slaan; afslaan; cresc. en decresc. Maar dat is allemaal technisch. De rest legt u uit....toch?

Hebt u wel eens repetities meegemaakt met *orkestdirigenten*? Daar gaat alles in telegramstijl: "maat 63, Bes is te laag. Begin nog eens maat 60 met opmaat". Natuurlijk kunnen zij ook veel meer vaktermen gebruiken als: "legato, staccato, andante, tempo primo". Bij koren heb je meer woorden nodig. Of kan het ook non-verbaal?

Een koordirigent kan ook laten zien wat hij/zij bedoelt. En dan gaat het niet altijd om gelijkheid. Emotie laat zich niet beredeneren. Het is een taal die rechtstreeks van hart tot hart gaat. En dan komen we dus terecht bij gebarentaal.

Hoe heftiger de emotie, des te intenser is het gebaar.

De volgende voorbeelden kun je bijna niet zeggen zonder er een ondersteunend gebaar bij te maken. Zeker als je het echt meent:

- Goed zo!
- Pas op, of ik geef je een oorvijg!
- Sorry, ik kon er echt niets aan doen.

Het mooiste is dus, als je tijdens het musiceren in staat bent met een gebaar de muzikale emotie te ondersteunen. Wees niet bang om spontaan iets uit te vinden. Het moet persoonlijk zijn, bij je passen.

En dan moet of mag je het maatslaan voor mijn part even loslaten.

Overigens kun je ook al in de manier waarop je de maat slaat suggereren wat het karakter is.

De slag moet de muziek ondersteunen, niet andersom.

Oktober 2008

***EEN OPPERVLAKKIGE VERTOLKING
ZAL NOOIT LANG KUNNEN BOEIEN,
OOK AL IS ZE TECHNISCH GEZIEN PERFECT***

De ideale dirigent!?

In Maastricht vindt op het moment dat ik dit artikel schrijf een proces plaats, dat moet leiden tot een nieuw cultuurbeleid voor 2017 – 2020. Daarbij werden instanties binnen de culturele sector uitgenodigd om mee te denken. Dus ook direct of indirect vertegenwoordigers uit de koorwereld. Als bewoner van de binnenstad kreeg ik tevens een uitnodiging om deel te nemen aan een culturele wandeling, gevolgd door discussies binnen de deelnemers over problemen en wenselijkheden op cultureel gebied. Na diverse andere wandelingen in de stad vond er een afsluitende bijeenkomst plaats over deze gespreksrondes.

De groep werd verdeeld in twee thema's: veiligheid en vrijheid. Om het spel compleet te maken moest iedereen een rol kiezen: kapitein, stuurman, pionier, nar, etc. Op het kaartje stonden eigenschappen die bij de rol hoorden. Tot zover het verhaal dat tot nu toe niet veel met cultuur van doen had, laat staan met koormuziek. Over het eindresultaat van deze middag laat ik me dan ook niet uit.

Ik koos de rol van "verzamelaar". Niet dat ik zo'n verzamelaar ben, maar ik werd aangetrokken door de omschrijvingen. Deze pasten immers naadloos op mijn eigen beroep: dirigent! Vandaar dat ik ze wil voorleggen aan alle collega – dirigenten in de hoop dat ze zich erin zullen herkennen.

GOEDE MENSENKENNIS

Realiseer je als dirigent steeds weer dat je geen poppen voor je hebt, die naar je (orgel-)pijpen dansen, maar mensen van vlees en bloed, die ook nog een eigen persoonlijkheid hebben en vaak ook nog een eigen mening.

DIPLOMATIEK

Koorleden vormen tijdens de repetitie een groepseenheid. Als er echter dingen mis gaan, moet er gecorrigeerd worden. Maar wees diplomatiek: zangers die individueel op hun fouten gewezen worden, voelen zich snel voor schut gezet. Met alle gevolgen van dien.

GEDULDIG

Natuurlijk mag een dirigent van de zangers inzet en concentratie vragen. Maar het is een gegeven dat de meeste amateurzangers geen noten kunnen lezen en het werktempo derhalve lager ligt dan je als dirigent zou willen. Hou de repetitie levendig door niet te lang bij één partij stil te staan en de hoeveelheid aan informatie te spreiden en te variëren. Af en toe een gemakkelijk stukje tussendoor werkt heel ontspannend en sfeerverhogend.

LOYAAL

Kraak je eigen koor niet af als het (eind-)resultaat niet bevredigend is. Denk aan de trouw die zangers zelf hebben naar het koor en de kerk toe, door er toch maar iedere repetitie en dienst te zijn. Wees reëel: roei met de riemen die je hebt en hou van je mensen. Het gaat om veel meer dan alleen de goede noten.

VERBINDEN

Zoals in het eerste punt al gezegd is, heb je te maken met mensen. Met al hun eigenaardigheden. En net als in families botst het wel eens: tussen zangers onderling; tussen koor en bestuur; tussen bestuur en dirigent; tussen dirigent en pastoor... Naar de dirigent wordt echter opgekeken als de baas, de leider, de "directeur". Daardoor is zijn houding in deze situaties uiterst belangrijk. Hij kan het koor maken, maar ook breken!

KAN ZICH DIENSTBAAR OPSTELLEN

Een dirigent van een kerkkoor dient zich goed te realiseren, dat zijn taak verder gaat dan alleen maar goed zingen. Hij dient zich te voegen in het geheel van de eredienst. Repertoire enerzijds, moeilijkheidsgraad anderzijds dienen op elkaar afgestemd te worden. Soms moeten persoonlijke ambities zelfs opzij gezet worden. Missen zijn geen "verkapte concerten".

GOED IN NETWERKEN

Dat iedereen tegenwoordig bezig is met sociale media, is een gegeven waaraan je niet meer ontkomt. Zelfs de ouderen onder ons “skypen” er vaak lustig op los met kinderen en vooral kleinkinderen. Maar als je als dirigent niet zo handig bent in bijvoorbeeld zoekfuncties naar websites of muziek, zorg dan dat je een goede secretaris hebt, die dat wel kan. Een waardevolle “rechterhand” is onontbeerlijk.

SPIN IN HET WEB

Hoe je het ook went of keert: de dirigent is de spil waar alles om draait. Het is echt niet genoeg om je alleen maar bezig te houden met de muziek en het instuderen, respectievelijk uitvoeren ervan. De vorige punten zijn met name bedoeld om aan te geven dat er meer bij komt kijken. Vooral jonge dirigenten die met hun eerste koor beginnen, zullen zich hiervan gewaar moeten zijn.

Juli 2015

***DE BESTE DIRIGENT IS DE DIRIGENT,
DIE ZICHZELF OVERBODIG MAAKT***

ONZE VADER

koorzetting: Annie Jansen

On - ze Va - der die in de he - mel zijt, Uw naam wor - de ge - hei - ligd, Uw rijk ko - me,

— Uw wil ge - schie - de op aar - de zo - als in de he - mel, geef ons he - den

ons da - ge - lijks brood, en ver - geef ons on - ze schuld — zo - als ook wij aan

an - de - ren hun schuld ver - ge - ven, en leid ons niet in be -

ko - ring, maar ver - los ons van het kwa - de.

Interpretatie

TUSSEN BIDDEN EN ZINGEN

Als ik mijn koorzangers zou laten kiezen tussen *“Kom Schepper, heilige Geest”* en *“Veni Creator Spiritus”*, dan zal de keuze vrijwel unaniem op *“Veni Creator”* vallen. Ik vermoed dat dat bij de meeste kerkkoren het geval zal zijn. Toch zou je kunnen zeggen, dat men het Latijn amper verstaat, en vaak niet eens weet wat men zingt (hooguit dat het bij Pinksteren hoort). De zanger zal hoogstwaarschijnlijk antwoorden: het Nederlands versta ik wel, maar de muziek doet me niets. En dat terwijl juist bij dit voorbeeld de Nederlandse melodie zwaar leunt op zijn Gregoriaanse evenknie. Er is blijkbaar nog iets anders aan de hand.

Vraag eens een zanger die een Nederlandstalig strofisch lied gezongen heeft om de inhoud eens na te vertellen. Verder dan een algemene sfeeraanduiding zullen de meesten niet komen. Als dirigent heb ik namelijk mijn handen vol om de zangers bewust te maken van juiste fraseringen, komma's, zinsbouw (die vaak per couplet anders is), dynamische nuanceringsen en natuurlijk de emotionele geladenheid. Als hier geen aandacht aan besteed wordt, zal men vaak niet verder komen dan een neutraal *“opzeggen”* van de tekst zonder er echt bij stil te staan hoe mooi die vaak is. En dan klaagt men al gauw dat er *“niets aan”* is.

Het heeft geen zin om nu een beschuldigende vinger te heffen. Is het desinteresse van de zanger voor de inhoud van de tekst? Is het nalatigheid van de dirigent om er muzikaal alles uit te halen wat erin zit? Is het een slechte compositie? Is het een algemene aversie tegen het Nederlands? Misschien zegt de zanger wel: dat Nederlands is niks, geef mij het Gregoriaans maar terug.

De kern van mijn betoog gaat echter niet over de taal, maar over het karakter van de muziek zelf. Historisch gezien is het Gregoriaans de bron van onze kerkmuziek. De oorspronkelijke synagogale gezangen waren voor de eerste Christenen een bron waar de nieuwe muziek bij aansloot. Het oude Gregoriaans heeft dus in wezen een Oosterse inslag. Opvallend is de vaak eindeloze stroom noten op slechts enkele lettergrepen: het melisma (denk aan de *“Alleluia-gezangen”*).

Voor “nuchtere” Westerlingen is dit eigenlijk wezensvreemd. Er werden zelfs pogingen ondernomen om enkele melodieën te “verwestersen” door de slierten noten van invullende teksten te voorzien: te “troperen” (bijv. “Kyrie fons bonitatis”). Syllabisch zingen (één noot per lettergreep) is typisch Westers: boter bij de vis.

Je kunt ook een vergelijking maken met opera-aria’s, waarin de componist de emoties vaak vertaalt in eindeloze “tierlantijnen”, waarbij de tekst er nauwelijks toe doet. De recitatieven daarentegen zijn veel soberder van aard, daar ze meestal het verhaal vertellen. En dat moet letterlijk goed verstaanbaar zijn, dus zonder franje.

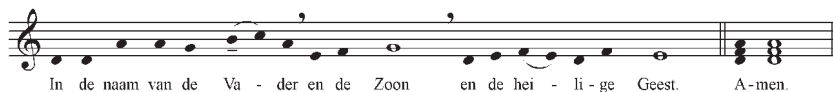
De nieuw gecomponeerde werken zijn dan ook vaak vergelijkbaar met deze recitatiefstijl. Ze zijn weliswaar helder en begrijpelijk geworden, de zanger ervaart dit onbewust als een verarming. De mystiek van de golvende lijnen uit het Gregoriaans is verdwenen of geweld aangedaan. Muziek is de Taal van het Hart. De schoonheid van de melodie en de harmonie is een gevoelsmatige beleving die een rechtstreekse lijn heeft naar de ziel. In welke taal gezongen wordt is voor de zanger van ondergeschikt belang, als het maar mooi is. Dit kan natuurlijk al gauw leiden tot goedkoop sentiment, zoetgevooid, romantisch, lekker in het gehoor liggend. Ook hier zal de dirigent het kaf van het koren moeten scheiden.

Dit is een onderwerp dat niet in één artikel te vangen is. Vandaar dat ik me nu beperk tot één voorbeeld. In de bundel *Laus Deo* staat dit begroetingsgezang.

In de naam van de Va - der en de Zoon en de hei - li - ge Geest. A - men.

Wat is de meerwaarde om het gesproken woord op één toon te zingen? De natuurlijke manier van spreken is nog rijker van melodie dan deze eentonige versie. Eentonig heeft immers ook een dubbele betekenis! Dit soort gezangen deden me tot de titel van dit artikel komen: dit is geen bidden, maar ook geen zingen. Dit is vlees noch vis. Of, nog anders gezegd: hiermee belanden we tussen wal en schip.

Zou dezelfde tekst echter wel ondersteund worden door een interessante melodie, dan zal het koor wellicht antwoorden in een welgemeend meerstemmig "Amen". Zó zou het ook kunnen:

N.B. ik heb absoluut niets tegen het Nederlands, mits de muzikale compositie voldoet aan gevoelsmatige wetmatigheden zoals hierboven beschreven. Dit geldt voor mij als musicus trouwens voor alle muziek, ook in andere talen geschreven.

Ik hoop met dit artikel huidige componisten en tekstdichters aan te sporen om de taal van het hart en de taal van het verstand in hun composities weer in evenwicht te brengen.

Ik hoop dat de kerkzangers in hun (voor-)oordeel zich genuanceerder uitdrukken. Niet alle Nederlandstalige muziek is bij voorbaat "slecht" (omdat het Nederlands is).

Ik hoop dat de dirigenten hun best doen om binnen die immense verscheidenheid aan kerkmuziek de balans te vinden tussen een goede tekst en een mooie compositie.

Veel succes.

Oktober 2007

**EEN MELODIE IS EEN NOOT
DIE GAAT WANDELEN ...**

NATUURLIJK ZINGEN

Als kind ben ik opgegroeid in het lommerrijke dorp Beesel. Achter ons huis liep een paadje regelrecht het bos in. Vanzelfsprekend was dit een ideaal speelterrein waar ik vele uren heb doorgebracht. Onbewust werd ik zodoende doordrenkt van de grote verbondenheid met de natuur. Respect en (be-)verwondering liepen, en lopen nog, als een rode draad door mijn leven.

Wat heeft dit met zingen te maken? Alles. Volgens de Romeinse politicus en filosoof *Cicero* heeft **het waarnemen van de natuur de kunst voortgebracht**. Ik heb deze uitspraak als uitgangspunt genomen voor mijn koor-scholingsmethode "*Horen, Zien en Zingen*". Daar heb ik het zo verwoord:

Als we de natuur om ons heen waarnemen valt ons op dat er sprake is van een voortdurende golfbeweging die zich overal voordoet, met name als we het begrip "tijd" erbij betrekken. Denk maar aan: de afwisseling van de seizoenen; de afwisseling van dag en nacht; van eb en vloed; van zon en regen. Maar ook de afwisseling van zee en land; bergen en dalen; bossen en weiden; storm en stilte; het ruisen van het riet; etc.

In onszelf komen we dit natuurlijke proces ook tegen: de afwisseling van leven en dood; van in- en uitademing; de polsslagen. Minder regelmatig, maar wel degelijk een vorm van afwisseling, zijn de geluiden om ons heen: het gekwetter van de vogels; hinniken van een paard; blaffen van een hond, etc. En dan natuurlijk onze eigen geluiden: lachen; huilen; spreken; zingen....Stop! Dit laatste begrip is duidelijk van een hogere orde dan het natuurlijke spreken: we hebben de natuurlijke mogelijkheden weliswaar gebruikt, maar er een nieuwe dimensie aan toegevoegd: nu is er sprake van "kunst".

Tot zover het citaat uit mijn boek. De titel van dit artikel heeft meerdere lagen. Natuurlijk, we zingen op talrijke momenten tijdens de eredienst. In het Latijn, Nederlands, en misschien wel talrijke andere talen. De universele taal die hieronder ligt, is het notenbeeld. En daar schuilt nu vaak het probleem.

In de poging om het zo exact mogelijk te doen, wordt het notenbeeld zó absoluut genomen, dat dit ten koste gaat van de natuurlijke dictie en dynamiek. Met name bij het reciteren (zingen op één toonhoogte) wordt er heel wat “weggehakt”: al-le let-ter-gre-pen e-ven lang en hard...

Natuurlijk, zo blijft het wel keurig gelijk en strak in de maat. Maar met gewoon, natuurlijk spreken heeft het niets te maken. Van nature maken we *belangrijke* lettergrepen lang en sterk, maar er zijn veel meer *onbelangrijke* lettergrepen, die minstens zachter gezongen dienen te worden. Bekend voorbeeld is het omgaan met het woord “*Sanctus*”. Componisten schrijven vaak twee even lange noten. Maar eigenlijk zou de tweede lettergreep, die minder belangrijk is dan de eerste, een fractie korter geschreven moeten worden, met een decrescendo-teken.

Het traditionele notenbeeld is vaak niet in staat om fijne nuances te noteren. Vergelijk het met de geschreven tekst van een gedicht. Een voordrachtskunstenaar zal deze tekst nooit neutraal oplezen. Mijn advies is dan ook: pas de tekst niet aan aan het notenbeeld, maar het notenbeeld aan de tekst. Voor dirigenten: de interpretatie ligt achter de noten en richt zich op de inhoud: wat zeggen we en hoe zeggen we het? En vergeet vooral de emotie niet...

Wedden dat de koorzanger het koorwerk met veel meer bezieling zal zingen?

De natuur zit in ons hart!

Augustus 2014

ZINGEN IS: SPREKEN
OP EEN BEPAALDE TOONHOOGTE

Intonatie-oefeningen

Annie Jansen

dialog

The first system of musical notation consists of two staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It contains a melodic line starting with a half note G4, followed by quarter notes F#4, E4, D4, C4, B3, and A3, ending with a quarter rest. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains a bass line starting with a half note G3, followed by quarter notes F#3, E3, D3, C3, B2, and A2, ending with a quarter rest. Both staves feature a large slur over the first six notes and a fermata over the final note.

The second system of musical notation consists of two staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It contains a melodic line starting with a half note G4, followed by quarter notes F#4, E4, D4, C4, B3, and A3, ending with a quarter rest. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains a bass line starting with a half note G3, followed by quarter notes F#3, E3, D3, C3, B2, and A2, ending with a quarter rest. Both staves feature a large slur over the first six notes and a fermata over the final note.

Beschouwingen

WAT IS ER MIS MET DE VOLKSZANG ?

Laatst zei een priester tegen mij: "het heeft weinig zin om liedjes te plaatsen in de vaste kerkbundel. "Ze" zingen toch niet mee. Dan kan ik er beter een paar mooie gebeden in plaatsen."

En inderdaad: bij de kerstviering op kerstavond zat de kerk bomvol, maar zelfs de overbekende kerstliedjes werden maar mondjesmaat meegezongen. Zeer frustrerend, zeker als je bedenkt dat de voor die gelegenheid opgetrommelde kinderschaar na drie repetities wèl het nodige enthousiasme kon opbrengen. Hoe lang zal het duren voordat deze kinderen dit natuurlijke plezier van het zingen "verleerd" zijn?....

Kerstmis is natuurlijk geen graadmeter voor het vaste kerkbezoek, maar je zou toch zeggen, dat het nostalgische gevoel, dat kennelijk bij Kerstmis hoort, zich ook zou vertalen in het uitbundig meezingen van de ouderwetse kerstliedjes.

Maar ook in de wekelijkse kerkdiensten kost het vaak moeite om de volkszang op gang te brengen. Dit heeft natuurlijk een aantal oorzaken:

- Het *kerkbezoek* is danig geslonken. Kon je je vroeger gemakkelijk verschuilen in de massa, nu zit je soms alleen in de kerkbank, 40 jaar ouder, en ben je zeer beschroomd om uit volle borst te gaan zingen. Je schrikt, als niet-zanger, van je eigen geluid. En aangezien de "buren" ook niet zingen....
- De *toonsoort* van heel wat liedjes is te hoog. Ga er maar vanuit, dat "het volk" niet veel hoger komt dan A' (la), hooguit een enkele noot op C". Ook alt en bassen die de liedjes meezingen, kijken me vaak ongelukkig aan. En organisten stellen het meestal niet op prijs als er gevraagd wordt om het een paar tonen lager te spelen.
- Het volk wil *geleid* worden. Als je geluk hebt, zingt de priester door de microfoon stevig mee. Een cantor die ook nog met stimulerende armbewegingen het volk uitnodigt, is natuurlijk de beste oplossing, maar lang niet alle kerken beschikken over deze "luxe".

Ik herinner me nog als kind, dat na het Vaticaans Concilie de “nieuwe” liedjes de kerk in kwamen. Het vertrouwde Gregoriaans als volkszang kreeg een equivalent in de volkstaal, het Nederlands. Voor Limburgers is dat overigens gevoelsmatig niet altijd de moedertaal. Mijn vader, die koster-organist-dirigent was, ging een periode lang op de preekstoel staan om met het volk te repeteren (wat was ik trots: mijn vader op de preekstoel...). Maar na die periode moesten de mensen het zelf doen, want het koor bleef de Gregoriaanse Hoogmis zingen en de volkszang verhuisde naar de zaterdagavondmis. Mijn moeder zei al snel: “niet te hoog, hè?” Toen het kerkbezoek ook nog dramatisch achteruit ging en de kapelaan bovendien niet kon zingen, verstomde het geluid. Het leed was geschied.

Natuurlijk gebeurt of gebeurde dat niet in alle kerken. Ik hoop van harte dat er lezers zijn, die nu verontwaardigd roepen: “nee hoor, bij ons wordt er nog goed gezongen door het volk!” Wellicht kunt u me dan ook het antwoord geven op de titelvraag: “wat is er mis met de volkszang?”

Eén voor de hand liggende oplossing kan ik wel geven:

Een cantor is geen luxe, een cantor is nood(t)zaak!

Februari 2009

“WE BLIJVEN ZINGEN WAT ONS INSPIREERT”.....

...is de titel van een artikel dat verscheen in dagblad Trouw over de studiedag over “De liturgie ter plaatse”; die zaterdag 17 april 2010 werd gehouden in Den Bosch.

De controverse tussen een pastoor (Mennen) en een dichter (Oosterhuis) werd voortgezet.

Maar het echte probleem ligt natuurlijk veel dieper. Het wordt tijd dat dirigenten en koorzangers eens van zich laten horen. Het gaat immers om liederen die onderwerp van discussie zijn, niet alleen om teksten. Ik heb de neiging om tegen de pastoor te zeggen: schoenmaker blijf bij je leest. Ik zal als dirigent me ook niet bemoeien met de teksten die door de priester worden uitgesproken aan het altaar.

Als vakmusicus acht ik mij voldoende geschoold om te weten, c.q. voelen wat kan en wat niet kan. Mijn criteria komen echter uit een andere invalshoek. Waarom krijgen de zangers vaak liedjes, waarvan de tekst dik in orde is volgens de criteria van Mennen c.s., vaak niet door de strot? En kunnen zij bijna zwijmelen in gezangen waarvan de tekst in een voor hen onverstaanbare taal is geschreven, zoals bijvoorbeeld Russisch, en zeker niet geapprecieerd worden door bovengenoemde geestelijkheid?

MUZIEK is de TAAL van het HART

Met deze zin als leidraad geef ik commentaar bij menige korenavond, studiedag of tijdens cursussen koorscholing. Historisch gezien begon de kerkmuziek bij het Gregoriaans. Als ik de zin van Mennen in bovengenoemd artikel goed begrijp, gaan we weer Gregoriaans zingen: *“...gelukkig willen paus en bisschoppen de liturgie nu weer actief herstellen tot wat zij eens was...”* Maar dat bedoelt hij natuurlijk niet. Hij heeft het gemunt op de Nederlandse kerkmuziek.

Wederom historisch gezien verzette Luther zich ooit tegen de onverstaaenbaarheid van het Latijn. Zo werd *“Veni Creator”* tot *“Komm Schöpfer”*, of in het Nederlands: *“Kom Schepper”*. De rijke stroom van Gregoriaanse melisma's die over de hoofden van de gelovigen heen een golfbeweging veroorzaakten, vol mystiek, die zich een rechtstreekse weg baande naar de hemel, werd abrupt *“vermoord”* door de platte, statische, ritmeloze woordenstroom: boter bij de vis, een typisch Hollandse uitdrukking.

Nog niet zo heel lang geleden uitten katholieke zangers hun ongenoegen over de nieuwe Nederlandse liedjes als: *“te protestants”*. Laat nu toch de protestantse kerk heel wat liederen van Oosterhuis omarmd hebben, die Mennen door wil strepen!

WAAR IS HET HART GEBLEVEN?!

Citaat Mennen: *“...de mensen die in de liturgie als gemeenschap uiting willen geven aan hun gevoelens, begeven zich buiten de wegen van de kerk...”*

Ik probeer me altijd te verplaatsen in de beweegredenen van wat een ander bezielt, maar dit snap ik echt niet. Is geloven niet per definitie een gevoelskwestie? Draait de hele liturgie niet om ons geloof in Jezus Christus, Zoon van God, opgestaan uit de doden, zittend aan de rechterhand van God de Vader? Als ik me hierin vergis, dan moet het hele katholieke gebeuren als een wetenschap worden bedreven. Weten doe je met het verstand, geloven doe je met het hart. Natuurlijk is er een verschil tussen sentiment en sentimenteel. Nu lijkt het er echter sterk op dat met het mijden van het sentiment ook het kind met het badwater wordt weggegooid.

De meeste gelovigen zijn theologisch niet zo geschoold als de geestelijkheid. De taak van de priester is, om, tijdens de preek, de nogal ingewikkelde teksten uit Oud en Nieuw Testament begrijpelijk te maken voor de eenvoudigen van geest. De muziek hoeft dus niet ook nog eens te gaan *“preken”* door liedjes te zingen, die het woord muziek niet eens verdienen (zie mijn artikel in Koorgeleide *“Tussen bidden en zingen”*).

In mijn dagelijkse praktijk als kerkkoördinerend ben ik de laatste jaren behoorlijk aan het schipperen tussen “correcte, maar onmuzikale” teksten aan de ene kant, en prachtige muziek die niet wordt “verstaan” met het hoofd, maar wel met het hart aan de andere kant.

LIMBURGSE MENTALITEIT EN MOEDERTAAL

Wie de liedjes kent van de veel te vroeg gestorven troubadour Jo Erens en ze liefheeft, die begrijpt de Limburgse ziel. Ze zijn geschreven in de moedertaal (Limburgs) en gaan over de wereld van alle dag. “t Kapèlke” wekt bij menig een warme gevoelens, waarbij een kapelletje in het Limburgse landschap nooit ver weg is. De zin: “Wo mien moder zoot te beije...” bezorgt menig een wiens moeder al lange tijd geleden is gaan “hemelen” kippenviel, want voor de kinderziel is dit beeld illustratief voor het hele geloof: als je het niet meer weet, dan ga je bidden.

Dat het beeld van OLV Sterre der Zee in Maastricht zich mag verheugen in zo’n grote belangstelling, is een teken dat er velen zijn die het niet meer weten. Maar de meesten gaan niet een deur verder waar ze een Mis kunnen bijwonen ...!

Liederen moeten erop gericht zijn om deze gevoelens van “niet weten, maar geloven” een plaats te geven. Zonder de exacte woorden helemaal te verstaan, zullen ze toch troost brengen, of blijde verwachting, of jubelzang. Muziek is geen illustratie van emotie, maar is emotie. Iedere zanger zal dat, mits goed geleid, beamen.

Een lied als John Rutters “*God be in my head*” illustreert juist door de tekst hoe God overal aanwezig is: “*in my head, in my mouth, in my heart, in my thinking...*” Mogen we dit lied niet meer zingen, omdat het niet in het Nederlands is? Of moeten we hier een zwaar geforceerde Nederlandse tekst overheen gooien, waarbij er voor het gemak aan wordt voorbijgegaan, dat een componist juist de natuurlijke dictie van de taal in zijn muziek verklankt?

Op deze manier zijn er helaas veel slechte voorbeelden gemaakt. Zelfs bij oorspronkelijke Nederlandse liederen moest zondig vaak de tekst worden vervangen door nieuwe “boodschappen”.

Vaak gaat de betekenis volledig aan de zanger voorbij, maar zal zijn concentratie van nature gericht zijn op de schoonheid van de melodie, c.q. de sfeer. Hij zingt immers met hart en ziel.

Soms zijn enkele kernwoorden genoeg om de intentie te begrijpen. Bij Oosterhuis' "*Lied aan het Licht*" snapt iedereen wie met dit Licht bedoeld wordt. En een zin als "*zo zwaar en droevig als wij zijn*", mede onderstreept door het ritme in de muziek zelf, zal meteen de gevoelige snaar raken. M.a.w. de rol van de componist dient ook eens beter belicht te worden. Schrappen van Oosterhuis betekent immers ook schrappen van Oomen en Löwenthal, c.s.

Het gebeurt helaas maar zelden dat correcte teksten samenvallen met prachtige melodieën. En daarbij zijn we er nog niet. Een slechte dirigent kan de hele zaak verzieken als hij plichtmatig de noten afraffelt en geen vorm van expressie weet over te brengen.

(zucht) Er valt nog heel veel werk te doen. Maar dan wel zonder Mennen graag!

Wij zingen wat ONS inspireert.

April 2010

***Een slecht werk
in goede handen wordt "geloofd";
Een goed werk
in slechte handen wordt "gedoogd";
Een goed werk
in goede handen wordt "geprezen"***

Muziek is de Taal van het Hart

Ontelbare keren heb ik deze zin uitgesproken tijdens repetities, lessen, lezingen, juryrapporten. Nu schiet me deze zin weer te binnen terwijl ik naar de Mattheüs Passie kijk op TV tijdens Goede Vrijdag. In het Nederlands gezongen, met ondertiteling.

Zelf ben ik opgegroeid met de traditionele Mattheüs Passie op Palmzondag, om 12.-uur stipt, vanuit het Concertgebouw. Terwijl mijn vader, vermoeid van alle zondagsplichtplegingen – hij was koster, organist en dirigent – even een middagdutje deed, voordat hij weer naar het Lof moest, drukte ik mijn oor tegen de radio om niets te missen. Ik kan dit stuk van voor tot achter meezingen en meefluiten (de orkestpartijen).

En nu in het Nederlands. Waarom is de ondertiteling nodig? Omdat je er toch helemaal niets van verstaat. Gezongen woord, waarbij de klankschoonheid vaker belangrijker is dan de dictie, is niet hetzelfde als gesproken woord. Sterker nog: als ik niet kijk, hoor ik nauwelijks verschil, want Duits en Nederlands zijn talen met dezelfde “roots”. Maar als ik bij de beroemde aria “Erbarme dich” als ondertiteling zie staan: “omarm me toch God”, dan rijzen me de haren te berge.

Een componist schrijft zijn noten op de natuurlijke dictie van de taal, zeker Bach. Iedere vertaling, hoe goed bedoeld ook, is geforceerd. Er zijn echt maar een paar voorbeelden, waar dat niet voor geldt, bijvoorbeeld in het Halleluja van Händel: “And He shall reign for ever and ever” t.o.v. “Und er regiert von nun an und ewig”. Maar was Händel niet zelf van oorsprong een Duitser?!

Er heerst een tendens om de wisselende gezangen tijdens de liturgie in het Nederlands te zingen. Vooropgesteld dat ik principieel niet tegen het zingen in het Nederlands ben, zet ik toch menigmaal vraagtekens bij de vooral muzikale armoede die hiervan het gevolg is. Alsof vanwege de verstaanbaarheid iedere opsmuk verboden is. Niet voor niets zetten een aantal zangers hun hakken in het zand, omdat de melodie hun niet kan bekoren. Het gevaar is groot dat men het kind met het badwater dreigt weg te gooien: als het maar geen Nederlands is ...

In Limburg geldt bovendien dat Nederlands niet wordt ervaren als de “moeder”-taal. Een “sjoan Limburgs leedje” is geen probleem. “Sjoan” kun je interpreteren als “sentimenteel”, en dat is een aspect dat van hogerhand een negatieve bijmaak heeft gekregen. Vergeten wordt dat geloof niet door de mond, maar door het hart wordt beleden.

Een paar dagen geleden is een koorlid van mijn kerkkoor gestorven. Men vond een Mariabeeldje in haar zak. Ze had nog graag naar Lourdes willen gaan ... De familie wilde graag “Te Lourdes op de bergen” gezongen hebben tijdens de begrafenis mis. Niet iedereen kende het lied, dus moest dat natuurlijk even gerepeteerd worden, ondanks het drukke programma van de Goede Week. En de bekende bovenstem bij het refrein mocht ook niet ontbreken, en werd na afloop van de repetitie in het café aan de overkant door de sopranen net zolang geoeffend totdat iedereen het door had.

Wat is er mis met sentiment? Muziek zelf is een taal die eigenlijk niet eens woorden nodig heeft. Een mooie melodie doet soms meer dan duizend woorden. Maar moeten we dan niet weten wat we zingen? Natuurlijk wordt er wel eens gevraagd tijdens de repetitie: “Annie, waar gaat het over?” zeker als het Latijn is. Als dirigent hoor je te vertellen dat “Tenebrae factae sunt” de laatste ogenblikken beschrijft voordat Jezus sterft. Als daarbij een componist als Michael Haydn alle compositorische middelen aangrijpt om dit muzikaal te ondersteunen, dan doe je het koor tekort als je deze emotie niet oproept bij de zanger. Dit gaat een dimensie verder dan alleen maar “mooi” zingen. Ik durf te beweren dat daar geen preek tegenop kan. Sterker nog: de dirigent is “predikant” geworden!

“Te Lourdes op de bergen” is een Nederlands lied, dat door zijn associatie met het echte Lourdes, waar menigeen zijn hart heeft uitgestort aan Maria en hoopt op geestelijke of lichamelijke genezing en troost, bol staat van sentiment. Terwijl het aldaar in alle talen tijdens de lichtprocessie door elkaar gezongen wordt, zorgt de melodie met zijn eensluidende “Ave Maria” als refrein voor een enorme saamhorigheid in de harten en is het lied daardoor “grenzeloos” populair.

Tenslotte: wat zouden koorzangers straks met Pinksteren liever willen zingen: het Gregoriaanse “Veni creator spiritus”, de Lutherse versie “Komm Schöpfer heiliger Geist”, of de Nederlandse vertaling “Kom Schepper heilige Geest”? En al zou je in het Nederlands zingen, vraag eens aan de koorleden wat ze precies gezongen hebben, of aan de kerkganger of ze het verstaan hebben (zonder ondertiteling). Ja, het ging over Pinksteren...

Zet de vertaling maar in de boekjes.

En dat geldt ook voor de Matthäus Passion.

April 2014

**MUZIEK DIE JE MOET VEROVEREN
GEEFT VEEL MEER TERUG
DAN EEN GEMAKKELIJK
IN HET GEHOOR LIGGEND DEUNTJE**

BROONK PROCESSIE

RELIGIE OF FOLKLORE?

Op het moment dat ik dit schrijf heb ik een merkwaardige dag achter de rug. Vanmorgen de Broonkprocessie in mijn kerkdorp Mheer, vanmiddag de reuzenoptocht in mijn woonplaats Maastricht. Liep ik 's morgens nog actief mee, 's middags kon ik lekker achteroverleunen, want de stoet kwam aan mijn deur voorbij en de hoofden van de reuzen kon ik vanuit de eerste etage praktisch aanraken.

Ik werd al gauw heen en weer geslingerd in mijn gevoelens tussen kerkelijke traditie en folkloristische traditie (de reuzenstoet wordt om de 5 jaar gehouden). Uiteraard zijn er verschillen, maar ook veel raakvlakken. En om de verwarring compleet te maken: in de reuzenoptocht zong een koor, verkleed als vliegende nonnen en bruine broeders, een niet-religieus gezang, terwijl mijn kerkkoor, zonder uniform, het ene "Tantum ergo" na het andere zong bij de rustaltaren en als afsluiting in de kerk.

Menigeen zal de Broonkprocessie ook meer zien als Limburgse folklore dan als religieuze gevoelsuiting. Zelf dacht ik er als dirigent tijdens mijn eerste Broonk, 12 jaar geleden, ook zo over. Inmiddels weet ik wel beter. Lopend pal achter de harmonie, die prachtige processiemarsen speelt, ook bergop (!), komt iedereen geleidelijk in de juiste, feestelijke stemming. Die gelijkheid van lichaam en geest uit zich al in de poging van iedereen om met de harmonie mee in de maat te lopen. Prachtig beeld: een klein, bruin getint meisje, gekleed in een mooi wit bruidsjurkje, in haar hand een boeketje bloemen, dat met een stralende lach vanwege alle bekenden aan de kant van de weg, reuzenstappen maakt, om maar in de maat te kunnen lopen voor de harmonie uit.

En zo zijn er heel veel details, die illustratief zijn voor de beleving van een pure, ouderwetse processie. Er is nauwelijks publiek, want het hele dorp loopt mee. Maar toen we werden getraakteerd op een fikse regenbui, merkte je meteen de saamhorigheid van het dorp: uit verschillende huizen kwamen mensen die snel een paraplu aanreikten, zoals een aantal jaren geleden tijdens een bloedhete dag de deuren opengingen en de kinderen spontaan van bekertjes water werden voorzien. Zelfs de pastoor kreeg toen bij een rustaltaar na de zegen spontaan een pilsje aangeboden!

Een ander soort betrokkenheid uitte zich tijdens de rustpauze bij één van de rustaltaren, toen de processie zich weer moest opstellen om verder te gaan. Met kennersogen werd door enkele mannen van mijn koor, die net daarvoor nog vol overgave hadden gezongen, de constructie bestudeerd die gemaakt was onder "den hiemel". Met een houten plank was er een mogelijkheid geschapen om de zware monstrans neer te zetten, zodat de pastoor die niet de hele lange weg moest dragen. Mooi afgewerkt, met koperen scharniertjes om hem vast te zetten. Goedgekeurd.

Toen de processie aan de rand van het dorp moest draaien, passeerde de kop van de processie ook de staart. Het werd bijna een feestelijke dorpsreünie: de leden van de schutterij knikten naar de collega's van de harmonie, die op hun beurt de koorleden begroetten, tussendoor enkele bruidjes en communicanten die snel even zwaaiden naar hun ouders.

Is het alleen maar folklore? Wie ziet, hoe de jonkheid zijn best heeft gedaan om de straten te versieren, - lees het goed: de jonge jongens uit het dorp die alles tot in de puntjes hebben georganiseerd! -, hoe bij dag en dauw de bewoners hun best hebben gedaan om bloemtapijten te maken, hoe de baron en barones het altaar op de binnenplaats van het kasteel in orde hebben gemaakt, hoe massaal jong en oud meetrokken en meebaden, die voelt dat er meer aan de hand moet zijn. Als na de prachtige Mis op de binnenplaats van het kasteel iedereen in opperbeste stemming zich verzamelt in de kerk en nog één keer het koor aanzet om uit volle borst "de Tantum ergo vaan Sjerpeheuvel" te zingen, dan krijg ik echt kippenvel en een brok in de keel. Compositorisch gezien kan dit stukje kwalitatief amper door de beugel, maar de traditie is zo sterk, dat ik deze als dirigent respecteer.

Ik weet niet of een buitenstaander dit alles ook zo beleeft, maar dat doet er niet toe. Een processie is niet om bekeken te worden, je moet er echt zelf aan deelnemen voor de ware beleving, al is het maar om je schouders onder een loodzwaar beeld te zetten, want ook de heiligen lopen mee ...

... En zo kom ik weer bij de reuzenoptocht. Heel wat schouders werden er gezet onder reuzen van allerlei aard, waarbij de dansende en zwierende Spaanse bijdragen het meest in het oog sprongen. Ja, warempel, hier liepen ook heiligen mee: St.Christoffel, H. Lambertus, Notger, om er maar een paar te noemen. Broederlijk geflankeerd door de stads-ingel, commissaris Maigret, Gigantius en vele anderen. Daartussendoor heel veel bloedmooie paarden, schapen, honden, vogels en mensen in middeleeuwse kledij, waaronder enkele bekende notabelen van de stad. Folklore ten top.

Deze volgorde was perfect: 's morgens actief deelnemen aan de processie, 's middags passief genieten van het folkloristische spektakel. Mijn Limburgse ziel kent beide werelden en is dan ook volledig aan zijn trekken gekomen. Ondanks enkele hinderlijke regenbuien was het een mooie, welbestede dag ...

Mei 2010

Tot zover de artikelen die in de loop der jaren overwegend geschreven zijn voor publicatie in het blad "Koorgeleide" van de SGV.

Nu volgt nog een opsomming van enkele andere publicaties. De methodes voor Koorscholing voor verschillende doelgroepen zijn in de loop der jaren vanuit de praktijk ontstaan en zeer succesvol gebleken. Ze zijn verkrijgbaar bij de auteur.

De boeken zijn geschreven als speciale verdieping tijdens de studie "Koordirectie" aan het Maastrichts Conservatorium.

Jaba Song

Annie Jansen

1
Ja ba da ba ba, 2
ja ba da boe,

3
Zing met me mee of 4
ben je te moe?

5
Ja ba da bie bie, 6
ja ba da bo,

7
Let nu maar op, dan 8
zing je het zó!

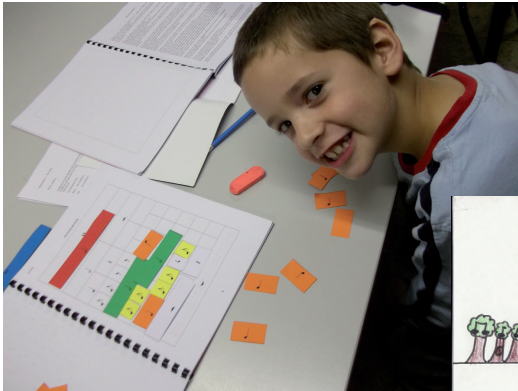
Methode

JUFFROUW DO IN NOTENLAND

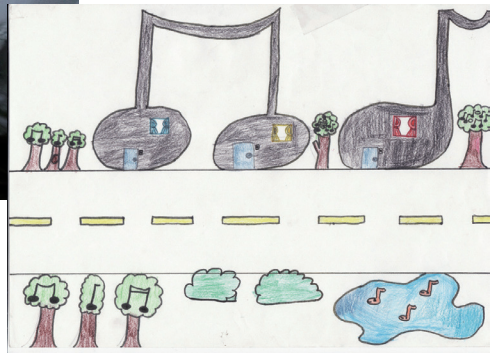
De methode: "Juffrouw Do in Notenland" is ontstaan tijdens mijn werkzaamheden als docent koorscholing met de Meerssener Nachtegalen, en als verdieping bij het kinderkoor aan de muziekschool Kumulus in Maastricht.

Mijn visie omtrent het aanbieden van de muziektheorie aan amateurzangers, - die m.i. fundamenteel verschilt met de wijze waarop AMV voor instrumentalistena wordt aangeboden -, had inmiddels vorm gekregen in de **methode voor volwassenen: "Horen, Zien en Zingen"**.

Kinderen aanspreken op hun fantasie, speelsheid, spontaniteit, vroeg om een "vertaling" van deze methode naar de kinderziel. Muziektheorie wordt meestal als taai en saai ervaren. Dit komt door een uitsluitend verstandelijke benadering die meer op een wiskundeles lijkt ($3/4$, $2/2$, $6/8$) dan op muzikale beleving. In mijn methode staat echter de gevoelsmatige benadering en het ontwikkelen van het innerlijke voorstellingsvermogen centraal. Voeg daarbij de ernst van de muzikale diepgang (iedere noot moet muziek zijn) en de humor van het verhaal, en zo werd Juffrouw Do geboren.

Raf

HOREN, ZIEN EN ZINGEN

KOORSCHOLING VOOR VOLWASSENEN

***Het lukraak treffen van de noten is,
alsof een blinde zonder geleidestok
wordt “losgelaten” in een vreemde tuin,
en - niet wetend waar de paden zijn -
de bloemen om hem heen vertrapt.***

(fragment uit het Slotwoord van het Cursusboek)

Hedwig

KOORSCHOLING VOOR GEVORDERDEN

Vocalise

Annie Jansen

Adagio

S 1
ppp < > *pp* < > *p*

S 2
pp < > *p* < > *mf*

A 1
ppp < > *pp* < > *p*

A 2
pp < > *pp* < > *p*

4
S 1
ppp < > *mp* < > *p* *rit.*

S 2
pp < > *p*

A 1
p < > *p* *rit.*

A 2
p < > *pp*

6 Adagio
S 1
p < *mf* > *pp* *pp* < > *p* < > *ppp*

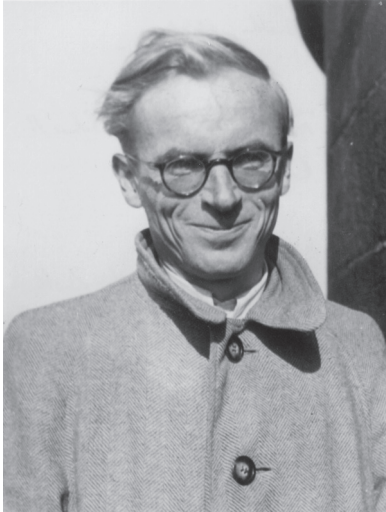
S 2
p < *mf* > *pp* *pp* < > *p* < > *ppp*

A 1
p < *mf* > *pp* *pp* < > *p* < > *ppp*

A 2
p < *mf* > *pp* *pp* < > *p* < > *ppp*

Boeken

LEVEN EN WERK VAN HUGO DISTLER (1908 – 1942)

DE INVLOED VAN HET HUMANISME OP DE MUZIKALE ONTWIKKELINGEN IN DE RENAISSANCE

zondag 10 november 2013
'greune zaal'
Maastricht
Wolder

'CENTRUM VOOR KOORZANG' organiseert
SYMPOSIUM
DE RELATIE TUSSEN
MUZIEK EN HUMANISME
IN DE
RENAISSANCE

aansluitend 15.00u.
CONCERT 19.30u.

Diverse KOREN van de stichting CvKz
met enkele gastsingers
en instrumentalisten
Algehele Leiding
ANNIE JANSEN

*„Dieiding Lorenz de Medic
wordt geïnspireerd door de MUZE“*

www.centrumvoorkeezang.org

HET IMAGO VAN DE KOORWERELD

In juli 2008 vond in Kopenhagen het World Symposium voor koordirigenten plaats. Tussen talrijke dirigenten uit de hele wereld was een belangrijke plaats ingeruimd voor dirigenten van kinderkoren. Zeer goede koren traden er op, waaronder het Adolf Fredriks Flickkôr uit Stockholm o.l.v. Bo Johansson. Deze vriendelijke, goedlachse Zweed, door intimi "Bosse" genoemd, begon zijn workshop als volgt: "Als ik bij congressen gevraagd wordt wat voor beroep ik uitoefen, antwoord ik: dirigent. Iedereen kijkt me dan vol ontzag aan en zegt: 'aaahh!' Als men vraagt welk orkest ik dirigeer, zeg ik: nee, ik ben koordirigent. De gezichten betrekken al wat en men zegt: 'ooohh'. Welk koor? Mijn antwoord: kinderkoor. En de meesten druipen teleurgesteld af met een alleszeggend: 'ò..'"

Deze anekdote is veelzeggend over het beeld dat de buitenwereld heeft van de koorwereld. Gezellig een avondje uit, maar serieus niveau? Dan onze mannen uit de hafa-wereld. Daar wordt tenminste hard gewerkt, want altijd ligt er wel de verplichting van een concours op de loer. En o wee als er geen eerste prijs wordt gehaald! Dan is het hele dorp in rep en roer. De vlag uit bij promotie, schaamte als het korps de volgende keer een divisie lager moet acteren.

Dirigenten die de kar moeten trekken zijn er in vele soorten. De hafa-dirigent heeft gewoonlijk een professionele opleiding achter de rug. Daarbij is hij als instrumentalist van kinds af aan groot geworden in de harmonie, eerst via een jeugdopleiding, later bij de harmonie zelf. Hij kent het klappen van de zweep.

Hoe anders is dit bij de koordirigent. Er is geen jeugdopleiding. Het kinderkoor is een eilandje zonder logisch vervolg. Vaak ontdekken zangers pas na de puberteit (de schaamte voorbij) hoe leuk het is om in een koor te zingen. Het dirigentenvak wordt vaak schromelijk onderschat. Een beetje zwaaien in de maat kan toch iedereen. Bernstein zei eens bij een masterclass in Duitsland: *Taktieren kann jeder ...*

Maar de werkelijkheid? Amateurzangers kunnen vaak geen noten lezen, dus moet de dirigent alle partijen voorzingen. Het duurt zó lang voordat het stuk in de grondverf staat, dat de afwerking en interpretatie vaak in het gedrang komt. En juist dan pas zou de muziek zich in al haar schoonheid kunnen openbaren.

Maar zowel zangers als dirigent denken dat het nu eenmaal zo hoort. Stel je eens voor, dat het omgekeerd zou zijn. Zangers zingen van blad, zoals u de krant leest. Dirigenten kunnen werken van hoog niveau op het repertoire zetten. Dan zullen zij echter ook hoog geschoold moeten zijn! Een utopie?!

De stichting Centrum voor Koorzang/Koorschool Maastricht wil graag op alle fronten een helpende hand toesteken om uit deze lethargische situatie te komen. Maar dan moet de koorwereld ook geholpen willen worden! Oudere zangers zijn al snel geneigd om te zeggen: op mijn leeftijd ga ik niet meer "naar school" om noten te leren lezen. Dirigenten van "gewone" koren zijn een beetje God in hun kleine wereldje en zijn bang voor gezichtsverlies als ze zich zouden gaan "bijscholen". Liever geen confrontatie met hun eigen tekortkomingen op dit vlak.

Natuurlijk zijn er goede koren, vooral kamerkoren, waartoe jongeren zich aangetrokken voelen. Deze worden meestal geleid door professioneel opgeleide dirigenten. Ook voor deze categorie kan het CvKz zinvol zijn: stemcoaches voor korte of langere begeleiding op locatie; uitgebreide koorbibliotheek met nieuw repertoire; koorscholing op hoog niveau; contactdagen voor de dirigenten rond specialistische thema's, enz.

**HET WORDT DE HOOGSTE TIJD
DAT DE KOORWERELD ZICHZELF SERIEUS GAAT NEMEN.**

Januari 2011

**MUZIEKONDERWIJS VERSUS
TALENTONTWIKKELING:
ALS JE KRENTEN UIT DE PAP WIL HALEN,
DAN MOET JE EERST ZORGEN DAT ER PAP IS!**

**IK HOOR FOUTEN
DIE NOG GEMAAKT MOETEN WORDEN**

TENSLOTTE

Twee mannen zijn al jaren lid van een mannenkoor. Op een gegeven ogenblik komen ze elkaar tegen op straat. Zegt de een tegen de ander: "Zeg Piet, ik heb je al een tijdje niet meer gezien op de repetitie. Zing je niet meer?"
Antwoord van Piet: "nee, ik drink niet meer!" ...

Twee priesters zitten bij elkaar om te overleggen wie met Kerstmis de Nachtmis wil doen en wie de Dagmis, verdeeld over twee parochies. Zegt de ene pastoor: "wil je de Nachtmis doen in parochie A of in parochie B?"
Antwoord: "doe mij maar parochie B". "Hoezo, hebben ze daar een beter koor?"
"Nee, daar hebben ze beter licht!"

